

A MAGYAR MUNKÁSSÁG, — A KÖZ ÉRDEKÉBEN! ...

Örvendetesen állapítjuk meg, hogy a tisztességes szótára rendszeresen kigyót-békát kláthó bolsevik hitvalló szerkesztői — akár jobb belátásra térve, akár pedig "véletlenül" — első oldalas nagybetűs címben ismerik el, hogy a "Kanadai Magyar Ujság" "A magyar munkásság befolyásáért harcol". Ez egyszer végre ki merték írni az igazat, hogy a "Kanadai Magyar Ujság" teljes erejével minden összeköttetésével azon küzd, hogy idegenbe vándorolt munkástömegeink az őket megillető közéleti és főleg munkapiaci befolyásukat olyan mértékre fejleszthessék, mely a megérdemelt jobb sorsot biztosítja minden kanadai magyarnak. Nemcsak a magyar dolgozók vagy munkahány miatt csupán dologra vágyók politikai befolyásáért harcol tehát önzetlenül lapunk, hanem a közélet komoly megnyilvánulásainak való megfontolt részvételt is a nagy gondolat: szülőföldjüktől messze került véreink boldogulásának szolgálatába állítja.

Mint minden téren, úgy a sajtó életében is megesk, hogy a köz érdekekben olyan ügyekkel kénytelen nyilvánosság előtt foglalkozni, ami talán nem vet valami rózsás színt fájunkra, de éppen mert a kanadai magyarság jövője, hírneve, sőt — amint látni fogjuk: zsebe forog kockán, — kénytelenek vagyunk ez egyszer vezető helyen foglalkozni a kanadai magyarság rákfenéjével. Tesszük ezt csupán elvi okokból és — ismételjük! — kizárólag honfitársaink saját érdekében; mert hiszen aki csak józan tárgyilagossággal lapozza át a szóbanforgó "Ujság"-ot, annak első pillanatra szembe fog tűnni az a bántó szellemi szegénység, mellyel ezt az elvtársi szócsövet összekinldják.

Az alábbiakat sem azért hozzuk fel, mintha a rajtakapás szegényzetében feldühödtek rágalmait leleplezéssel akarván viszonozni, hiszen egyrészt köztudomású, de néhány "kl-beszédű", nagyokat mondó elvtársi fenyegetései miatt nyilvános összejöveteleken ritkán felhőzött, mégis állandóan közzájön forgó tényeket hangzatosabban; másrészt viszont egyáltalában nem fontos, hogy mi a véleménye néhány kétes multu és még kétesebb jövőjű embernek, akik írásban elismerik tudatlanságukat. A "Kanadai Magyar Ujság", mely évek hosszú során a békeességnek és megértésnek még akkor is türelemmel adta tanúságát, midőn a széthuzás és testvérviszály megalkodott: hirdetői a leghetlenebb hamis vádözönnyel rágalmazták lapunkat, ezáltal sem alacsonyodhatik le ahhoz, hogy az ő durva szólamakkal válaszoljon.

Egészen más lapra tartozik azonban a tények feltárása, mely téren sohasem kellett a szomszédba mennünk egyeneséget, önzetlenséget és igazságot kölcsönkérni. Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy a "Kanadai Magyar Munkás" — mely szerény véleményünk szerint már a címét is bitorolja, hiszen se kanadai, se magyar, sem pedig munkásérdeket védő lap, hanem egyszerűen közkereseti célra alakult üzleti vállalkozás — a legkérlelőbb eszközökkel csalja lépre a kanadai magyarságot; nehogy félreértés legyen a dologból, nem csupán hazugságokkal vezet félre, rendszeresen és tudatosan munkástestvéreinket, hanem anyagilag is tervszerűen forgatja ki honfitársainkat.

Nem szükséges itt akár hosszasan fejtegetnünk, vagy

AZ ADÁM ZSUZSI PELENGÉRJE

Írta: MÓRICZ PÁL

A régi magyar otthonok hajdan lakói nem zárkóztak el magas kőfalakkal, gőgös, rideg — nyugati szokás szerint a mindnyájunkra egyenletes szeretettel alomló napsugártól, sem pedig azoktól, kiket szegénységre kárhoztattak a sors.

Sok kuriás udvarháznak még kapuja sem volt, vagy ha netalán lett volna: az is fáva-nyitva állott mindenki előtt. Az utas el sem kerülhetett a magyar házak táját, hiszen nem egyszer a messze vidékekre vezető utak az udvaron vezettek keresztül. A kérésrel érkező szegény sem talált az ilyen régi magyar otthonban csukott szívet, sőt ő volt mindenkor a legelső vendég!

A régi magyar gazda-féle keményszavú volt ugyan, — de éldást osztó kezű családfe és jó barát: minden egyenes embernek igaz barátja.

A ragyogó szüxpártát érdem szerint viselték még vagy hatvan-hetven esztendővel ezelőtt is a legtöbbször csak "hétszilvafás" porták "nemzetes"-nek "fehércseléd" néven becézgetett lányai, akik bizony nem éltek kanadai kisasszonyok módjára!

Népies viseletét, szokását, nótáját, táncát nem szegyelet, hanem emelt fővel őrizte akkor a magyar. Az öregek még a mestertengerdás házikókban is harmatos virág himneként őrizték falvaik tisztaságát, jóhírét, ami azután a más országokból oda-vetődtek előtt oly különös és másúttal állg találatot bált tett, mint vonzó varázskoronát népünk fejére. A ragyogó szüxpártára azonban manapság a legtöbb vidéken kimek a divatból

és magyar viselet helyett más, idegen földek divatja hódít.

Rége óta bizony még nyilvánosan is megfeddették azt, aki hűtlen lett a magyar viselethez. Néhai Károly bátyám mesélt el egyszer ilyen ritkább esetet. Szalacson, a Bihar-"ország" híres gyékényfonók kis falujában élt egyszer egy Zsuzsi nevezetű kackiás, szép kislány, teljes családl néven Ádám Zsuzsánna.

Zsuzsinak nagy büne lévén — "ájropér" idegenplundrában, az az pruszlik helyett az akkori párisi divat szerint öltözködött — Sörös Dániel tiszteletes a világi bírósághoz fordult, a falu egyenes kivánságára. Pinczés Mátyásnak hívták az akkor szalacsi törvénybíró, kinek termete még hatalmánál is nagyobbának látszott. Átadta tehát a bírónak a tiszteletes a leányzó, még hozzá a következő szavakkal: —Tegyen igazságot vele kemed, ahogyan tud, mi már nem bírnok vele! Hiába no! ...

A bíró erre felöltötte legszigorubb mosolyát, nehogy a hamiskás lánynak eszébe jusson a törvény kimérlőjének tekintélyét kétségbevonni és így szólott: —Majd vasárnap kora reggel jöjj be hozzám, Zsuzsi! —mondotta ellenszegülést vagy pláne feleselést eleve visszautasító hangon a tagbaszakadt, hatalmas potrohu bíró. Erre Zsuzsi sem várattott arra, hogy hazaküldjék, otthagya ő a törvényt tevőket olyan fűrgen, ahogyan őzike-lábai birták.

Akkor még nem igen volt palotaszerű épület a községháza. Fellrás sem hirdette, hogy a híres községi nagykosma és méz-szárszék közelében milyen célt szolgál a gólyafészkes, öreg falusi ház, mégis ráakadt a "kóvartélyos" katona is, mert hisz felismerhette mindenki az utcán előtte nyújtózkodó "deres"-ről!

Négylábú, idomtalan fapadot, tisztelt deres néven a falu apraja és nagyja, talán azért, mert ha valaki egyszer kipróbálta, a bizonyára nem felejtette el még akkor sem, amidőn már deresegett a haja... Erről azonban nem beszéljünk most, hiszen csak nem fogják Ádám Zsuzsit, nyilvánosság előtt ennyire megszégyeníteni? Nem, erre már Pinczés Mátyás bíró uram sem vemedhetik!

Ellenben a deres mögött ott ágaskodott felettébb gyanusan a szegény-ostol, avagy amint egyes vidékeken hívják, "pelengér". Hát ez már inkább alkalmas ebben az esetben. Emberkarmagasságban két fel- és lenyitható vaskapcsa volt. Fejmagasságban volt egy nyakcszorítója, ezt nevezék "hegedü"-nek...

bizonyitanunk, miután kevés magyar akad, akit "Nem barátja a munkásságnak!" rákiáltással adakozásra ne kényszerített volna ez a mindenre kapható fosztogató társaság, hogy azután —sohase számoljcn el arról, hogy milyen "nemes célra" használta fel a labji-zsebből oly nehezen kigombolt összeget...

Ha ugyan —mint említettük, hirtáplag— be is vallotta tudatlanságát a "Kanadai Magyar Munkás" szerkesztősege: emberileg lehetetlen annyira vaknak lennie, hogy ne lássa be, milyen ellentmondásokba keveredik saját állításával. Avagy talán annyira "tanulmányozta" a kapitalizmus haszonleső elveit, hogy míg vörösen habzó szájjal szocializmust hirdet, a hideg gyakorlatban még a betedik bőrt is lenyuzza az "elvtárs", nak szóllított szerencsétlen áldozatról. Akárhogy is áll a dolog, az tagadhatatlan, hogy a kanadai magyarság keresztüllát az ellene emelt kelepccén és bizonyára nem nagyon gombolja ki a labját, ha kintornázás-szerű ordítószók (pardon, az önmagát írásban tudatlannak elismerő agitátor-elvtárs "öntudatos" és sokmáss kollektá-százalék fejében eldörgött "szónoklata") után nagy garral meginduljon a gyűjtés...

Kinek gyűjtenek??... (De ilyen kérdés!) —Hát a magyarországi Vörös Segéynek "küldik" a pénzt. Már hogy ilyen szervezet tényleg van-e, arról nem győződhetik meg a jámbor adakozók, de ez éppen nem fontos, jobbanmondva ilyenénképen sokkal jobb üzleteket lehet csinálni a harmadik Internacionálé minél gyakoribb hangzatosításával... Miután azonban közpénz sorsáról van szó, a kanadai magyarság joggal követelheti azok nyilvános elszámolását, miután nem egy adakozó kíváncsi hogy végeredményben ki is kapja kézhéz és élvezi az ilyen különböző címeken összekoldult összegeket?!

Folytathatnánk ezt így de minek, hogy azután az a gyermekes mosakodással mentesse magát az angolok között "Mankisz" néven emlegetett üzleti vállalat: Sajnálatos tévedés, ezuttal (véletlenül!) kapitalista sajtóból oltóztuk ki a proletáriátus okítására szánt cikket s az a bizonyos kivégzett elvtárs, kinek hozzátartozó részére gyűjtöttünk... felémadt, azaz hogy kutya sem bántotta, nyugodtan vodkázott valamelyik moszkvai csapszékben (már ahova csak ilyen nagy futódatlanok tehetik be a lábukat) s írta kőtyagos fejjel a világméretű eszmék végrehajtásához (fő a kollektálás!!!) utasításait...

A munkanélküliség és az áralakulás küzdelmében Rooseveltt a vesztes?

Az amerikai gazdasági életet teljes erővel tombolta ki magát az áruhanás.

A gazdasági szakkörökben már régebben figyelmeztető hangok hangzottak el, hogy a túlhajtott spekulációnak visszahatása nem maradhatnak el, azonban a közönség Rooseveltt nevével szembe fordított pénzügyi politikájának hatása alatt változatlanul bizott a tartós áremelkedésekben, ezért minden intó

szó hiábavaló volt. A dollár árfolyamának folytonos esése mindennél többet nyomott a latba, azonban, akik az inflációs hatásokban bíva áremelkedéssel spekuláltak, elfelejtették, hogy a dollár esésének megállása bármely pillanatban bekövetkezhet és ezzel együtt a visszahatas, a kiábrándulás is.

Ugyálszik, hogy a dollár értékeinek esése megállt abban a pillanatban, amikor elérte a font csökkent érték-vonalát. Ezzel egyidejűen keltek szárnyra azok a hírek, hogy az "agy-tröszt", amely Rooseveltt pénzügyi politikáját irányítja, egyelőre további áresést nem tart tanácsosnak, úgy, hogy számtalan lehet a dollárnak az elért színvonalon való megszilárdulására. Az eltérjedt hírekben tényleg lehet valami, miután a jelek szerint a Fehér Háznak az aranykivitteli szabályokat módosítani akarják és a mesterséges dollármentés megállítását követően várható dollár-szilárdulást akarják ilyen módon megakadályozni, hogy az árak le ne esessenek.

Kétségtelen tény, hogy a new-yorki értéktőzsdén kitört válság Rooseveltt gazdasági politikájának első szakaszát zárja be. Erdemes lesz ezzel kapcsolatban rövid pillantást vetni arra, hogy mit ért el a gyakorlatban az amerikai modern fellegzős elnöke? Elsősorban is szükséges rámutatni a mintegy 50-80 százalékos áremelkedésre, amit a dollár értékének lerontásával ért el az amerikai kormány.

Az áremelésnél és valutapolitikai kérdéseknél sokkal fontosabb azonban, hogy Rooseveltt nem nyerte meg még a döntő csatát, amelyet a gazdasági és ipari pangás ellen vív. Akármennyire törekedett is arra, hogy a fogyasztást növelje, a munkanélküliséget pedig csökkentse, vállalkozásának méreteihez viszonyítva vajmi kevés eredményt ért mindaddig el. A pusztá tények világánál kiderül, hogy hiába szavaztak meg hitelt, hiába lendítettek százmilli-

ókat a közgazdasági életbe, végül is az új munkaalkalmak a munkanélküliségnek valójában alig tíz százalékát szüntették meg.

Az utóbbi körülmény győzte meg az amerikai vezetőket arról, hogy valutapolitikai kísérletezések egyedül nem szüntethetik meg a válságot. Ez a belátás vezette azután új utakra Rooseveltt. Az új ut pedig nem más, mint a fogyasztóképességnek a tömegek mesterségesen növelt vásárlóereje által való emelése. A szociálpolitika, azaz társadalom-tudomány eszközeinek segítségével hívásával éppen a fogyasztás emelésére alkották az ipari munka-rendeletet, amely a munkabérek legalacsonyabb színvonalának hatósági megállapításán kívül a heti munkaidő megszabásán épült fel, sőt újabban egészen különleges termelési beosztással szorítják minél több munkanélküli alkalmazására a gyárakat.

Rooseveltt tehát nemcsak általában akarja emeltetni a munkabéreket, hanem arra akarja kényszeríteni a munkaadókat, hogy kevesebb időn át, azaz rövidebb munkahetek során több munkaeort alkalmazzanak. A szeptember 1-én életbeléptetett munka-rendelet szerint az órabérré dolgozók fizetése 40 cent-nél alacsonyabb nem lehet, míg a hetifizetésre dolgozók keresete, legyenek azok akár munkások, akár tisztviselők, 15 dolláron alul nem maradhat.

A kisebbségi vidékeken a feszültség elérte a robbanási pontot

HUSZEZER ÁRTATLAN EMBERT VETETEK BÖRTÖNBE AZ "UTÓD-ÁLLAMOK" — TITKOS SZÖVETSÉGGÉ FORRASZTOTTA EGYBE AZ ELYNOMTAKKAT A "FELSZABADÍTÓK" ELLENI GYÜLÖLET

A londoni "Daily Express" nap-

lap hasábjain John Cunningham, a lap kiküldött levelezője, a legsötétebb színekkel ecseteli az Európa lóporraktáiraiban: a nemzeti kisebbségi vidékeken uralkodó állapotokat. A szenvedés és elnyomott nemzeti kisebbségeket, mint például a magyarokat, horvátokat, szlovéneket és ukránokat, stb., amelyeket a békeszerződés hajtottak az utódállamok uralma alá, titkos kisanantantá fűzte össze a legerősebb kötelék: az új kormányok iránti közös gyűlölet. A keleteurópai nemzeti kisebbségi vidékeken a feszültség elérte a robbanási pontot.

A kisebbségek és a "felszabadító" kormányok között tátongó örvényt az elnyomás mind jobban áthidalhatatlanná teszi. Minden panaszu új üldözést von maga után, újabb és újabb áldozatokkal tölti meg a börtönöket. Sok helyen valóságos földalatti háborus állapot van. Husz ezer ember sínylódik a börtönökben csak azért, mert nem hajlandók fajtájukat, jogaikat megtagadni. A nemzetiségi vezetők élete mindig csak hátszálán függ. Csak legutóbb gyilkolták meg Predavecet, a horvátok vezérét. Például Csernovitz 120,000 lakosa közül husz ezer kém és besugó. A kisebbségi területekről Angliába küldött leveleket a legszigorubb cenzurázzák. Az ottjáró idegeneket, akik a lakossággal érintkeznek, rögtön gyanusként kezelik.

Az angol alsóház tagjait a legaljasabb rágalmakkal halmozák el, csak azért, mert rámutattak ezekre a lehetetlen állapotokra. Milliók szívében kiált a remény, hogy békes eszközökkel biztosíthatják az ünneplés ígéretekét és elvesztették a Népszövetségbe vetett bizalmukat. A hivatalos tanácsokban és statisztikai kimutatásokban a nemzeti kisebbségeket egyszerűen beolvasztották az uralkodó többségbe. Az uralkodó kormányok már ke-

Külön elismerés illeti a Rooseveltt kormány azon intézkedését, mely a munkaidőt a gyári üzemekben heti 35 órára korlátozza az év végéig, januártól kezdve pedig —bizonyos javulás mutatkozása esetén— 40 órai végső határon engedélyezi. Ugyancsak szigorúan eltiltja a illetőleg fiatalokruak dolgoztatását, aminek különösen az úgynevezett "könyv"-iparban, főleg pedig a szövögyárak esetében van nagy jelentősége.

Kétségtelen, hogy Rooseveltt szaktanácsadóit tervének kivételére fordítja minden erejét. Hogy ezeket a szociális reformokat a közvéleménnyel megkedveltesse, erőteljes propagandába kezdett, melynek nyoma ott található az amerikai élet minden megnyilatkozásában. A "Nemzeti Újjáépítési Törvény" — "National Recovery Act" ma fogalom az Egyesült Államok területén s boldog, boldogtalan viseli, terjeszti az NRA kezdetűs kék sást, a "régi jó világ" visszatérésébe vetett hit jelképét.

Rooseveltt gazdasági harcának második szakasza kezdődött tehát meg szeptember elején s a nagy tervek kimenetele s egész Amerika jövője leginkább attól függ most, hogy az emberi hárszonlesés, a kizárólag profitra dolgozó bankok, gyárak, hatalmas érdekeltségek erősebbek-e vagy pedig az eddig még nem kegy jobb kor eljövételén dolgozó washingtoni államhatalom

vés ideje van a fenyegető veszély elhárítására. Sem szegénység, sem üldözés nem vezetheti le többé azt az elkeseredést, amely számos vidék lakosai között egyetlen parancsszóra bármely pillanatban kirobbanhat.

A kisebbségek főbb panasza — a "Daily Express" cikke szerint — a következők:

1. Nem teljesítették a háború után adott azt a kifejezett ígéretet, hogy a nemzeti kisebbségi területek önkormányzatot kapnak.

2. Nemzeti törekvéseket, esz ményelket, jelvényeket, nyelvüket és művészetüket az uralkodó kormányok eltíporják.

3. Összes nemzeti és hagyományos kultuszervezeteiket erőszakkal nyomják el és nyugatias műveltségű nemzeteket évszázadokkal elmaradt népek uralma alá hajtottak.

4. A türethetetlen adóterhek, a melyeknek hozzáadékat nem szociális célokra, hanem az elnyomatás erősítésére használják fel.

Az érdekelt kormányok még mindig azt hiszik, hogy az egyetlen válasz ezekre a panaszsokra a börtön. És éppen ez a katasztrófa útja: Középeurópa kisebbségi megszállott területein a feszültség elérte a robbanási pontot.

KIRKCONNELL: THE MAGYAR MUSE

CIMŐ ANGOL VERSFORDÍTÁSAIT
LAPUNK ELŐFIZETŐI

50 CENT kedvezményes áron rendelhetik meg a "Kanadai Magyar Ujság" kiadóhivatalától. 375 Hargrave St.